

Õiguskantsler

Prefekt Kaido Kõplas
Politsei- ja Piirivalveameti
Lääne Prefektuur
laane@politsei.ee

Teie nr

Meie 21.03.2018 nr 7-7/180189/1801362

Kontrollkäigu kokkuvõte Rapla politseijaoskonna arestimaja

Lugupeetud härra prefekt

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 08.02.2018 ette teatamata Politsei- ja Piirivalveameti Rapla politseijaoskonna arestimaja (edaspidi: arestimaja).

Positiivne on, et mitmes kahtlustatavana kinnipidamise protokollis (KKP) oli märgitud, kui kaua kasutati kinnipeetu suhtes kinnipidamisel ning hiljem arestimajas erivahendeid (nt käe- ja jalarauad). Niisugused ülestähendused on hea praktika, kuna erivahendite kasutamisega sekkutakse isiku põhiõigustesse võrdlemisi intensiivselt ning see võib põhjustada hiljem erimeelsusi ja õigusvaidlusi (vt nt [Pärnu arestikambrisse](#) tehtud kontrollkäigu kokkuvõte). Neid aitab lahendada erivahendi kasutamise hoolikas fikseerimine. Samuti on kiiduväärt, et [õiguskantsleri eelmise kontrollkäigu](#) kokkuvõttes antud soovitusi järgides on jalutushoovi paigaldatud ilma eest varju pakkuv osaline katus ning istekoht puhkamiseks.

Samas tuleb tähelepanu juhtida, et arestimaja kambrite akendest ei pääse kambritesse piisavalt loomulikku valgust. Sestap tuleb leida lahendus, mis tagaks kambrites parema loomuliku valguse. Kambrites olev kunstlik valgustus peaks olema lugemise ja kirjutamise jaoks sobivama paigutusega, kuid mitte silmipimestavalt ere. Kinnipeetutel peab olema võimalus viibida soovi korral kord päevas (sh nädalavahetustel) vähemalt tund aega värskes õhus. Igal üksikjuhtumil tuleb hinnata, kas arestimaja kambris peab olema ööpäevaringne videovalve. Kainenema toodud isikutele peavad olema kambris kättesaadavad puhtad joogitopsid. Kinnipeetud peavad saama lugeda üleriigilisi päevalehti. Info pakkide vastuvõtu ning kokkusaamiste kohta ei tohi olla vasturääkiv. Kinnipeetut puudutavad dokumendid tuleb koostada korrektselt, s.t muu hulgas talletada kinnipeetu tervisekahjustused, lähedaste teavitamine, erivahendite kasutamise kestus ja dokumendi koostamise kuupäev.

Nõunikud tutvusid kontrollkäigul arestimaja ruumide ja dokumentidega ning vestlesid arestimajas viibinud kinnipeetutega¹.

---

¹ Mõiste *kinnipeetu* hõlmab arestimajas viibivaid vahistatuid, kinnipeetavaid ning arestialuseid.

Kambri valgustatus

Arestimaja kambrite aknaklaasi struktuur takistab loomuliku valguse sissepääsu. Seetõttu napib kambrites päevavalgust.

Maailma Terviseorganisatsioon on pidanud oma [raportis](#) oluliseks, et arestikambrites oleks piisavalt loomulikku valgust. Samasuguse nõude on sõnastanud piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa komitee (CPT) [oma standardites](#). CPT rõhutas 2015. aastal [Moldovale](#) ja [Armeeniale](#) ning 2016. aastal [Ühendkuningriigile](#) ja [Lätile](#) antud soovitusel, et kambrites tuleb tagada nii tehisvalgustus kui ka piisav loomulik valgus. Õiguskantsler juhtis niisugusele vajadusele tähelepanu [Narva](#), [Viljandi](#), [Jõgeva ja Tartu](#) ning [Kuressaare arestimajja](#) tehtud kontrollkäikude kokkuvõtetes.

Palun leidke lahendus, mis võimaldaks loomulikul valgusel akna kaudu paremini kambritesse pääseda.

Kunstliku valgustuse tagab arestimaja kambrites seiniorva paigutatud prožektorisarnane lamp. Võrdlemisi ere valgusvihk on päevasel ajal suunatud horisontaalselt ühest seinast teise. Paraku ei anna nõnda paigutatud lamp laua taga lugemiseks või kirjutamiseks piisavalt kunstlikku valgust. Kambrite paremaks kunstlikuks valgustamiseks tuleks leida senisest sobivam lahendus.

Värskes õhus viibimine

Kinnipeetutel ei ole arestimaja töökorralduse tõttu võimalik nädalavahetustel viibida värskes õhus. Palun tagada, et kinnipeetud saaksid ka laupäeviti ja pühapäeviti soovi korral olla vähemalt üks tund päevas värskes õhus. See on [vangistusseaduse](#) § 93 lg 5 ja [arestimaja sisekorraeeskirja](#) § 31 lg 2 järgi nende õigus.

Videovalve

Arestimaja kõigis kambrites kasutatakse kinnipeetute jälgimiseks ööpäevaringset videovalvet. Õiguskantsler on videovalve rakendamist kambrites käsitlenud [Valga ja Võru](#) ning [Kuressaare arestimajja](#) tehtud kontrollkäikude kokkuvõtetes. Kuivõrd arestimaja kambrites viibivad [arestialused](#) ja [vahistatud](#) ligi 23 tundi ööpäevas ja pikema aja vältel, ei pruugi kinnipeetu pidev jälgimine videokaamerate abil olla tema privaatsuse seisukohast alati sobilik. Seetõttu tuleks edaspidi kaaluda, kas iga isiku ööpäevaringne videovalve on möödapääsmatult vajalik (nt tervises seisundi tõttu) ning otsustada selle ulatuse üle iga kinnipeetu kohta eraldi. Kui videovalve ei ole möödapääsmatult vajalik, ei tohi seda rakendada.

Joogitopsid kainenuskambris

Kainenemiskambris ei ole plastist joogitopse, kuna kainenema toodud isikud on mõnel korral ummistanud joogitopsidega kambris vee äravooluava. Vee äravooluava ummistamine on taunimisväärne. Siiski ei tee seda kaugeltki kõik kainenestatavad. Sestap ei pruugi alati olla põhjendatud puhtaid joogitopse kambrisse mitte anda, kuna hügieeninurga kraanikausist saab joogivett paremini kätte siiski joogitopsiga. Õiguskantsler on seda varem märkinud lühiajaliselt (kuni 48 tundi) kinni peetud isikute kohta.² Uputuse vältimiseks tuleb arestimaja keldris asuv veekraan kinni keerata, aga kuna töötajaid napib, võib see olla keeruline. Sellegipoolest tasub kaaluda, kuidas oleks arestimajas võimalik töötajate arvu ning töögraafikuid silmas pidades

² Õiguskantsleri 26.03.2009 kiri siseministrile nr 7-7/081380/0901979.

korraldada kainestuskambris vajadusel vee sulgemine otstarbekamalt ning jagada kainenema toodud isikutele joogitopsid.

Kinnipeetavale kättesaadav informatsioon

Rapla arestimajas ei käi korrapäraselt üleriigilised päevalehed. Õiguskantsler juhtis sellele õigusvastasele praktikale tähelepanu ka [Tartu](#) ning [Rakvere arestimajja tehtud kontrollkäigul](#). Vangistuseseaduse § 30 lg 1, § 86 lg 1 ja § 93 lg 3 järgi peab arestimajas viibivale kinnipeetule olema tagatud võimalus lugeda üleriigilisi päevalehti ning ajakirju. Palun võimaldage arestimaja kinnipeetutele lugemiseks seadusega ette nähtud ajakirjandusväljaanded.

[Politsei- ja Piirivalveameti kodulehel](#) avaldatud ja kinnipeetu kambriseinale riputatud päevakavast nähtuv info pakkide vastuvõtu ja kokkusaamiste kohta erineb sellest, mis on väljas Rapla politseijaoskonna teenindussaal. Teenindussaal välja pandud info järgi toimuvad kokkusaamised ning pakkide vastuvõtt reedeti kella 13–16.30. Kodulehel avaldatud teabe ning kambriseinale kinnitatud päevakava kohaselt aga reedeti kella 13–15.30. Erinev informatsioon võib kinnipeetu ning temaga suhelda või talle pakke saata soovivate isikute vahel tekitada möödarääkimisi. Info ei tohi olla vasturääkiv. Õiguskantsler on sellele tähelepanu juhtinud ka [Kuressaare arestimaja](#) kontrollkäigu kokkuvõttes.

Dokumentide vormistamine

Mõnes dokumendis olid kinnipeetu tervisekahjustused, lähedaste teavitamine ning erivahendite kasutamise kestus fikseeritud puudulikult. Ühel dokumendil puudus selle koostamise kuupäev.

Kuupäeva ei olnud märgitud dokumendil, millega Ü.Z. kinnitas, et on tutvunud kinnipeetu õiguste ja kohustustega ning arestimaja päevakavaga.

L.R. kohta 15.02.2017 koostatud KKP-s oli kirjas, et isiku kinnipidamisel kasutati mh käeraudu. Erivahendi kasutamise kestust siiski dokumendist ei nähtunud.

E.K. kohta 03.02.2018 koostatud tervisekontrolli kaardil puudus info vägivallatunnuste esinemise või puudumise kohta. Samuti ei olnud kaardil kinnipeetu allkirja. Ü.Z. kohta 02.02.2018 ning L.R. kohta 26.01.2018 vormistatud esmase tervisekontrolli aktidel ei olnud väliste vigastuste (sh nende puudumise) kohta märget. See andmeväli võis jääda täitmata ka põhjusel, et Rapla arestimajas täidavad akti kinnipeetud ise. Vigastusi tuleb selgelt ja ühemõtteliselt kirjeldada selleks, et kaitsta kinnipeetu õigusi võimaliku väärkohtlemise korral. Samas on see oluline ka politseile, et tõrjuda võimalikke süüdistusi väärkohtlemisest arestimajas (nt süüdistatakse politseid kinnipeetule vigastuste tekitamises, mis olid juba tema kinnipidamisel). Selgust aitab tagada, kui ametnik täidab vajaliku akti isiku sõnade kohaselt ning kontrollib, kas see vastab muudele kinnipeetu seisundit kajastavatele dokumentidele. Õiguskantsler on juhtinud nt [Pärnu](#), [Kärdla](#) ja [Kuressaare arestimaja](#) kontrollkäigu kokkuvõtetes Politsei- ja Piirivalveameti tähelepanu sellele, et tervisekahjustused tuleb aktis fikseerida korrektselt.

L.K. kohta 07.02.2018 koostatud KKP-s ning A.V. kohta 31.01.2018 koostatud kinnipidamisprotokollis puudus mäрге, kas ja mis tulemustega teatati isiku lähedastele tema kinnipidamisest. J.K. kohta 14.01.2018 koostatud KKP-st ei nähtunud samuti, mis tulemustega kinnipidamisest lähedastele teatati. Kuna see kinnipeetu oli dokumentide kohaselt oma

lähedastelt pakke saanud, teadsid lähedased ilmselt kinnipeetu asukohta. Et vältida võimalikke vaidlusi, tuleks teavitamine edaspidi siiski selgelt ja üheselt fikseerida.

Ootan Teie seisukohta soovitude suhtes hiljemalt 13.04.2018.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise